

CONCEPTUL

Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al Programului de implementare

Tipul documentelor de politici publice – Strategie și Program.

Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” definește politica Guvernului Republicii Moldova în domeniul educației, descrie mecanismul de realizare a acesteia în perioada anilor 2021-2030 și precizează impactul așteptat asupra statului și a societății.

Problema abordată

În Republica Moldova, educația reprezintă o prioritate națională, factorul de bază în crearea și transmiterea de noi cunoștințe și valori general-umane, în dezvoltarea capitalului uman, în formarea conștiinței și identității naționale, în promovarea aspirațiilor de integrare europeană, cu rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere.

Republica Moldova promovează o politică educațională racordată la politicile educaționale europene, relevantă problemelor și nevoilor actuale ale sistemului educațional și ale beneficiarilor acestuia. Documentele de dezvoltare strategică a sistemului de învățământ demonstrează preocuparea Guvernului Republicii Moldova pentru schimbarea accentelor în educație în favoarea calității procesului educațional și a competențelor pe care tinerii le obțin în procesul educațional.

Cu toate acestea, proliferarea unui șir de contradicții a determinat elaborarea *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și a *Programului de implementare*:

1) Ansamblul de contradicții la nivel social, politic, economic, valoric și, propriu zis, educațional:

- contradicția dintre așteptările societății și nivelul real al calității educației;
- contradicția dintre cadrul prioritar al educației, necesitățile economice ale educației și oportunitățile financiare ale statului;
- contradicțiile dintre procesele globalizării, internaționalizării, tehnologizării educației și valențele sistemului de educație din Republica Moldova de a reflecta relevant și eficient aceste procese;
- contradicțiile dintre opțiunile statului și ale societății privind dezvoltarea educației și conceperea unui sistem de educație modern și concurențial pe plan internațional și nivelul scăzut de oportunități, în acest sens, privind resursele umane, financiare, logistice etc.

2) Varietatea de factori interni și externi:

Factori interni:

- expirarea validității și pierderea actualității *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”*;
- valorificarea prevederilor analitice și strategice fundamentate în Raportul „*Evaluarea cuprinzătoare a sectorului educațional din Republica Moldova (2019)*” și Raportul de evaluare intermediară a *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”*;
 (Accentul va fi pus pe identificarea, prioritizarea și analiza problemelor din perspectiva factorilor care au generat apariția acestora, inclusiv pe analiza disproporționalităților privind accesul la educație între mediul rural și cel urban, grupuri vulnerabile ale populației, grupuri ale minorităților etnice etc. De menționat că scopul *Raportului „Evaluarea cuprinzătoare a sectorului educațional din Republica Moldova (2019)”* și al *Raportului de evaluare intermediară a Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”* a fost cel de a analiza starea actuală a educației și a identifica cadrul problematic, scopul *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* fiind de a analiza problemele identificate în vederea stabilirii orientărilor și acțiunilor de rezolvare a acestor probleme.);
- necesitatea racordării politicilor educaționale la politicile statului reflectate în *Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova-2030”, Planul Național de acțiuni, Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova, Planul de pregătire și răspuns la infecția cu Coronavirus de tip nou (COVID-19) în Republica Moldova* și în alte documente de politici publice conexe pentru atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare a educației;
- necorespunderea nivelului de calitate al sistemului de învățământ cu așteptările societății, dar și cu unele standarde naționale și internaționale;
- necesitatea fundamentării și elaborării unor demersuri conceptuale, metodologice, manageriale și praxiologice de dezvoltare a sistemului de educație pe termen mediu și lung;
- necesitatea de a dezvolta un sistem de educație rezistent la șocuri sociale, demografice, economice, ecologice, pandemice, prin dezvoltarea competențelor individuale ale oamenilor de a face față șocurilor în cadrul învățământului formal, nonformal și cel informal.

Factori externi:

- necesitatea racordării politicilor naționale educaționale la documentele și acordurile internaționale, care vizează și Republica Moldova, la documentele elaborate de ONU, Consiliul Europei, Uniunea Europeană, OECD și alte organisme internaționale, la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), la prevederile Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană și Parteneriatul Global pentru Educație, ale UNESCO privind *15 clues to support the Education 2030* și „*Future of education: Learning to Become/A învăța să devii*”; totodată, radiografia completă a problemelor din sectorul educației cu referire la calitatea și capacitatea capitalului uman presupune analiza unor rapoarte de monitorizare a angajamentelor Republicii Moldova prin acorduri internaționale și stabilirea poziționării țării privind dezvoltarea capitalului uman și realizarea dreptului la educație;
- necesitatea transferului și extinderii în sistemul de educație al Republicii Moldova a unor experiențe, inovații și bune practici internaționale.

La nivel conceptual, în procesul de elaborare a *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și a *Programului de implementare*, vor fi respectate **principiile**:

- **principiul fundamentării bazate pe dovezi și al prioritizării** – direcțiile, obiectivele și acțiunile planificate, bazate pe analiza de date factuale, vor fi coerente cu prioritățile Guvernului și disponibilitatea resurselor;
- **principiul predictibilității impactului** – în procesul de elaborare a Strategiei și a Programului de implementare se va asigura analiza tuturor dimensiunilor importante de impact, iar acțiunile, deciziile și alocările bugetare, stabilite în cadrul bugetar, va contribui la implementarea obiectivelor strategice și obținerea rezultatelor asumate;
- **principiul reportului și al continuității** – *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* va acoperi întregul sistem educațional, toate nivelurile și tipurile de educație, asigurând conexiune și continuitate între ele;
- **principiul participării și al transparenței** – în procesul de planificare, elaborare și evaluare a Strategiei și a Programului de implementare, se va asigura consultarea tuturor părților interesate și relevante – administrația publică centrală, autorități locale, organizații neguvernamentale, sectorul privat, instituții internaționale, asigurându-se, totodată, accesul acestora la informațiile relevante.

Conceptul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al **Programului de implementare** se axează pe cele mai recente și valorice abordări ale educației și ale proiectării strategice de dezvoltare a sistemului de educație.

În **plan filosofic**, educația va fi abordată ca adstrat (fundament) în raport cu celelalte sectoare ale societății, ca valoare și instrument de producere și promovare a valorilor, asigurând continuitatea în dezvoltarea istorică a țării.

În **plan politic**, educația va fi abordată ca prioritate națională, ca factor determinant în dezvoltarea durabilă socioeconomică, dar și ca factor al securității țării.

În **plan social**, educația va fi abordată ca mijloc de armonizare a relațiilor dintre individ și societate, societate și putere, societate și diversitate culturală.

În **plan economic**, educația va fi privită ca cel mai atractiv și productiv sector pentru investiții pe termen lung. În acest sens, ne vom axa pe următoarea *legitate*: calitatea cadrului didactic → calitatea educației → calitatea resurselor umane → calitatea economiei → calitatea vieții.

În **plan psihologic și pedagogic**, educația va fi abordată în forma sa generală – formală, nonformală, informală, ca cel mai important factor și mecanism de formare a personalității umane și de dezvoltare continuă a resurselor umane pentru economia națională.

În **plan metodologic și praxiologic**, elaborarea *Strategiei de dezvoltare a educației „Educația-2030”* se va axa atât pe abordările tradiționale de concepere a documentelor de politici publice (analiza situației, identificarea și prioritizarea problemelor, formularea de obiective și direcții strategice, stabilirea de acțiuni etc.), cât și pe abordările inovative sinergice de modelizare a schimbărilor în sistemele de educație în raport cu schimbările contextelor, inclusiv cu cele legate de COVID-19.

Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” se va întemeia pe rezultatele analizei situației în domeniu, va descrie situația la care se dorește să se ajungă, va prezenta direcțiile de acțiune necesare pentru a atinge fiecare obiectiv în parte, va descrie

impactul pe termen lung – schimbările care vor interveni datorită implementării strategiei și impactul principalelor acțiuni propuse, cu indicatori de măsurare a gradului de atingere a rezultatelor planificate, costuri pentru buget, riscuri de implementare și proceduri de monitorizare, evaluare și raportare etc.

Totodată, obiectivele *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030* „Educația-2030” vor fi abordate din două perspective:

- identificarea obiectivelor care n-au fost realizate sau au fost realizate parțial și stabilirea cauzelor, consecințelor ce au adus la situația respectivă;
- asigurarea continuității în promovarea reformelor în sistemul educațional.

Definirea problemelor din cadrul educației se va realiza în raport cu componentele sistemului de educație: context și resurse, structură și potențial, procese și rezultate, aplicându-se metoda analizei problematizate, dar și în raport cu indicii de calitate, eficiență și funcționalitate a sistemului de educație.

Totodată, în plan metodologic, se va aplica matricea de structurare a obiectivelor strategice, generale și specifice nivelurilor de învățământ și tipurilor de educație, în interacțiunea lor. De menționat că dezvoltarea sistemului de educație are la bază două tipuri de obiective strategice, orientate la proces și la rezultat. Percepția subiectivă a educației deseori are un impact social mai mare decât rezultatele concrete. De aici rezultă necesitatea unei viziuni complexe asupra calității educației, ceea ce va fi asigurat în cadrul strategiei.

Conceptul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al Programului de implementare abordează componenta „monitorizare și evaluare” din perspectiva a două demersuri metodologice:

primul – ține de evaluarea statică a documentului prin metoda expertizei în baza unui ansamblu de indicatori și descriptori;

al doilea – ține de aspectul procesual: monitorizarea în timp real a implementării *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* (prin *Programul* respectiv) și asigurarea implicării structurilor abilitate (Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, dar și comunități, parteneri și beneficiari).

La nivel metodologic, *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și *Programul de implementare* vor respecta:

- ***principiul abordării realiste*** a sistemului de educație, în general, și a oportunităților de dezvoltare a acestuia, în speță;
- ***principiul continuității reformelor și al îmbunătățirii continue*** a sistemului de educație în plan prospectiv;
- ***principiul abordării integraliste*** – sinergia problemelor și acțiunilor de dezvoltare a sectorului educațional raportată la unitatea componentelor sistemului de educație;
- ***principiul pronosticării scenariilor de dezvoltare a învățământului*** și reconsiderarea scenariului aplicat în raport cu schimbarea factorilor determinanți pe plan internațional și cel național (pandemii, crize politice, crize economice, crize sociale etc.);
- ***principiul anticipării unor schimbări și acțiuni*** în bază pronosticării finalităților așteptate și tendințelor de dezvoltare a educației pe plan național și internațional;

- **principiul consensului național** asupra direcțiilor strategice de dezvoltare a sistemului de educație între diferite grupuri sociale, etnice, culturale etc.;
- **principiul expertizei** – toate soluțiile propuse vor avea în vedere rezultatele cercetării, precum și bunele practici relevante din Republica Moldova și în plan internațional.

Scopul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al Programului de implementare:

- a) determinarea direcțiilor strategice de acțiune necesare pentru soluționarea problemelor și atingerea obiectivelor de dezvoltare în domeniul educației;
- b) previziunea schimbărilor care vor interveni datorită implementării strategiei;
- c) precizarea resurselor necesare și a impactului principalelor acțiuni propuse.

Cadrul conceptual, metodologic, teleologic, axiologic și praxiologic de dezvoltare a educației pe termen mediu și termen lung este, în același timp, demersul principal de politici educaționale în baza căruia se vor elabora strategiile raionale/municipale și instituționale de dezvoltare a educației.

Scopul strategic în domeniul educației este oferirea oportunităților pentru toți cetățenii Republicii Moldova de a-și dezvolta, de la cea mai fragedă vârstă și pe tot parcursul vieții, competențe necesare, pentru a-și valorifica la maximum potențialul atât în viața personală și de familie, cât și în cea profesională și socială, precum și pentru a se adapta cât mai ușor la imperatiile timpului, în special, la cele ce țin de dezvoltarea durabilă.

Misiunea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și a Programului de implementare: trasarea celor mai pertinente și relevante direcții și acțiuni de soluționare a problemelor din educație pentru consolidarea imaginii pozitive în societate asupra sistemului și redobândirea încrederii cetățenilor în necesitatea consolidării și dezvoltării durabile a acestui sector al societății.

Viziunea generală a Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”:

Cel mai sigur capital al Republicii Moldova îl reprezintă capitalul uman, spre care trebuie orientată politica de dezvoltare durabilă a țării. Factorul-cheie în formarea capitalului uman este **sistemul de educație** – miza principală a Republicii Moldova în soluționarea provocărilor sociale, economice, demografice, cu care se confruntă astăzi țara noastră.

În rezultatul implementării *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”*, sistemul de educație al Republicii Moldova, în 2030, va corespunde necesităților celor ce învață și ale societății; va deveni mai rezistent, flexibil, capabil de a oferi educație fără întrerupere în condițiile mereu schimbătoare de ordin social, economic, demografic; va deveni un factor real de asigurare a dezvoltării durabile, sociale și economice, prin formarea resurselor umane de calitate, și se va constitui într-un factor esențial pentru dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere.

Concordanța cu Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova-2030”

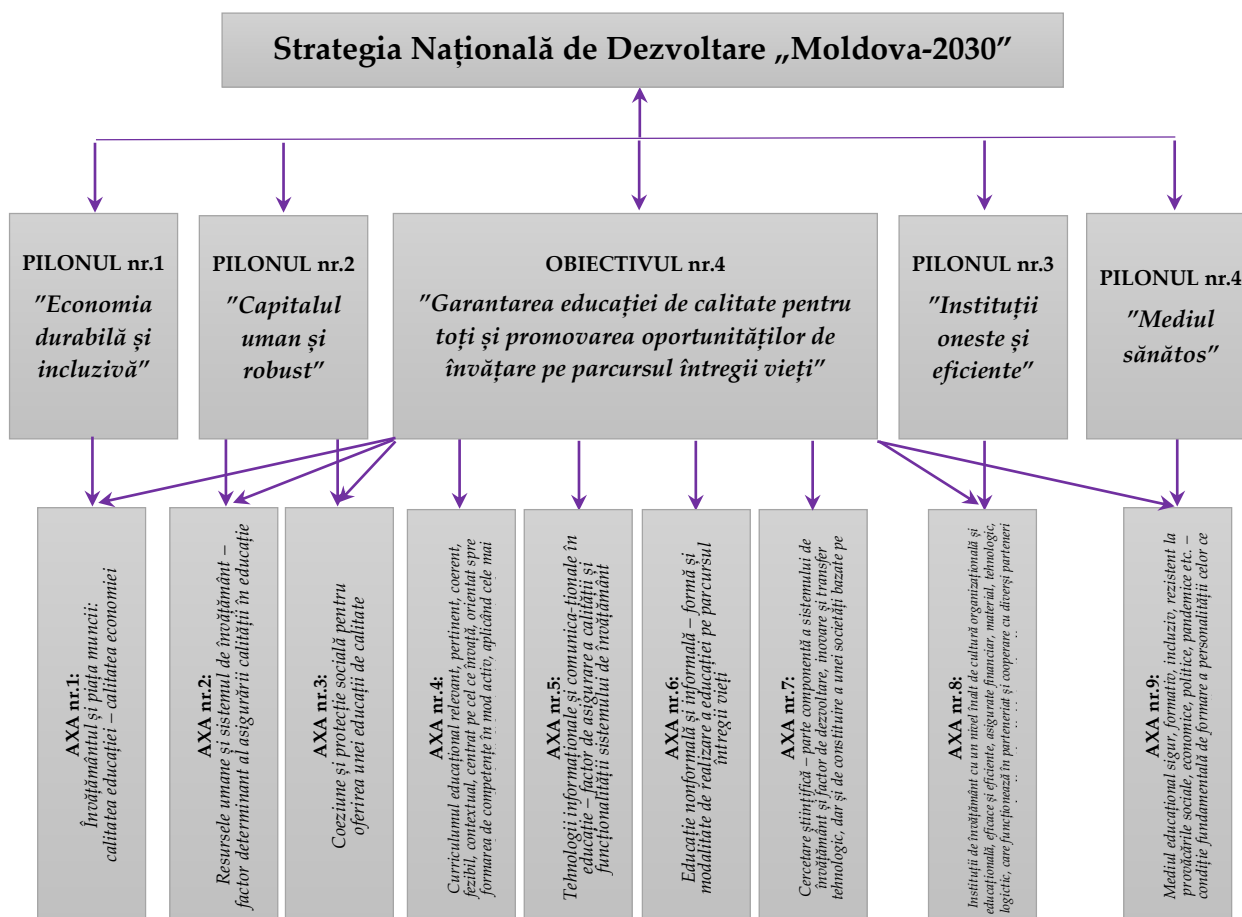
Viziunea strategică a *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și a *Programului de implementare* va fi în strictă concordanță cu *Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova-2030”*:

1) Valorificarea principiilor *Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova-2030”*: șanse egale, incluziune, acces echitabil, eficiență, sustenabilitate, coeziune și dreptate socială, prin

sistemul de obiective și acțiuni prioritare și operaționale, accentul fiind pus pe identificarea celor mai vulnerabile grupuri de oameni.

2) Centrarea pe pilonii și obiectivele de dezvoltare durabilă a *Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova-2030”* și identificarea dihotomiei axelor strategice de atingere a acestora prin sistemul de educație în limitele funcțiilor, valențelor și oportunităților/potențialului său, în condițiile asigurării unui nivel înalt de calitate și funcționalitate.

Constituente ale viziunii strategice privind dezvoltarea educației pentru anii 2021-2030



3) Valorificarea ținutelor Agendei-2030. Până în anul 2030:

- vor fi asigurate condițiile necesare pentru ca toate fetele și toți băieții să absolve învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente ale învățării (obiectivul de dezvoltare durabilă 4.1);
- va crește înrolarea în învățământul profesional tehnic și superior accesibil și de calitate (obiectivul de dezvoltare durabilă 4.3);
- va crește substanțial numărul de tineri și adulți ce dețin competențe relevante pentru angajare (obiectivul de dezvoltare durabilă 4.4);
- va fi asigurat accesul egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile (obiectivul de dezvoltare durabilă 4.5);
- toți elevii/studentii vor obține cunoștințe și competențe, inclusiv transformative, necesare pentru promovarea dezvoltării durabile și a stilurilor de viață durabile, protecției mediului, modului sănătos de viață, drepturilor omului, egalității de gen, culturii păcii și nonviolentei,

- cetățeniei globale și aprecierii diversității culturale, precum și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă (obiectivul de dezvoltare durabilă 4.7);
- va crește calitatea sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice, va crește atractivitatea carierei didactice și statutul cadrului didactic, ceea ce va asigura sistemul de învățământ cu un număr necesar de cadre didactice;
 - va fi dezvoltat un sistem sinergic de integrare a noilor tehnologii informaționale și comunicaționale cu cele didactice, ceea ce va asigura un nivel înalt de performanță a celor ce învață;
 - va fi asigurat un nivel maxim de conexiune și interconexiune cu piața muncii și comunitatea, ca condiție de eficientizare a funcționalității sistemului de învățământ;
 - vor fi create medii favorabile de învățare, care vor asigura dezvoltarea celor ce învață, în raport cu potențialul, oportunitățile și interesele proprii;
 - va fi constituit și dezvoltat un sistem de educație nonformală a copiilor, elevilor, tinerilor și a adulților, ca formă de realizare a educației pe parcursul întregii vieți;
 - va fi dezvoltat un sistem de realizare a conexiunii inverse în educație și cercetare pedagogică.

Totodată, *Strategia de dezvoltare a educației „Educația-2030”* va fi corelată cu cadrul bugetar pe termen mediu, estimându-se nevoile de finanțare pentru sectorul educațional, pe baza bugetului prevăzut, fiind propuse și sursele alternative de finanțare a sistemului de învățământ. Costul activităților preconizate va fi estimat în baza modelelor de simulare.

În același timp, vor fi valorificate acțiunile prioritare din SND „Moldova-2030” prin identificarea de obiective strategice și generale, precum și prin operaționalizarea acestora în acțiuni concrete.

Sistemul de obiective generale și specifice va fi conceput în raport cu influența pandemiei generată de COVID-19. Aceasta se va referi, în primul rând, la obiectivele ce țin de formele și tehnologiile de instruire și prioritar TIC, dar și de cele legate de starea psihologică a resurselor umane din sistem și capacitatea acestora de a se adapta la situații concrete.

Termenele de elaborare a *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și a *Programului de implementare*

Termenele, etapele și acțiunile de elaborare a *Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și a *Programului de implementare* sunt determinate de termenii de referință ai Proiectului-suport.

În acest sens, *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”* și *Programul de implementare* vor fi elaborate în următoarele termene: **august, 2020 – mai, 2021.**

Părțile implicate:

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, ministerele care au în subordinea lor instituții/structuri de învățământ formal sau nonformal; organele locale de specialitate în domeniul învățământului; UNICEF Moldova; ONG-uri de profil.